

Berättelsen om Stella och andra myter om amerikansk skadeståndsrätt

av Mårten Schultz

Mårten Schultz
marten.schultz@juridicum.su.se

Den "amerikanska" skadeståndsrätten har blivit ett begrepp. Det är en etikett på en skenande rättsutveckling, på något rättskulturellt ruttet. Många, även jurister väl insatta i skadeståndsrätt, ger uttryck för uppfattningen att skadeståndsrätten i USA är ett i det närmaste groteskt rättsområde. Ibland ses den därtill närmast som en farsot. Det talas således då och då om en "amerikanisering" av den skandinaviska skadeståndsrätten, vilket undantagslöst betraktas som en negativ utveckling mot "mer-skadestånd-för-fler-saker".

Av flera nya undersökningar får man dock en motbild. Det finns inte något särskilt sjukt med "amerikansk" skadeståndsrätt. I alla fall finns det inte något mer sjukt med den "amerikanska" skadeståndsrätten än med den svenska, tyska eller spanska. Och farhågorna om en amerikaniserad skadeståndsrätt känns mot bakgrund av dessa undersökningar som ett slags juridisk orientalism, en svepande etnisk generalisering baserad på fördomar.

Recension av William Haltom och Michael McCann:
Distorting the Law: Politics, Media, and the Litigation Crisis

McDonalds och kaffet

När jag undervisar juriststudenter som för första gången närmar sig ämnet skadeståndsrätt brukar jag fråga vilket som är det första rättsfall eller rättsprocess som de associerar till när de hör uttrycket "skadeståndsrätt". Ingen eller få studenter har någon egentlig bild av svensk skadeståndsrätt men många brukar referera till ett amerikanskt rättsfall. Det är fallet med kvinnan som fick kaffet från McDonalds i knät och erhöll miljoner i skadestånd. Studenter har dessutom ofta en ganska

detaljerad uppfattning om vad som egentligen hade hänt där på McDonalds-parkeringen. Berättelsen om kaffet brukar innehålla ingredienser som att kvinnan köpt kaffe på McDonalds Drive-In, satt det i knät och börjat köra och därvid spillt ut kaffet och bränt sig. Efter detta så "stämde" kvinnan McDonalds och domstolen – juryn – tillerkände henne en löjligt stor summa pengar i skadestånd.

Jur. dr. Mårten Schultz är forskare vid Stockholm Centre for Commercial Law, och undervisar bl.a. vid Juridiska institutionen, Stockholms universitet.

Skadeståndsrätten som ”content provider” för media och myter

Berättelsen om McDonalds och kaffet är intressant eftersom den innehåller alla de detaljer som många – alltifrån ”gemene man” till juristprofessorer – tror är karakteristiska för amerikansk skadeståndsrätt. Bilden av amerikansk skadeståndsrätt är dessutom, tror jag, en av de starkaste bilder som européer i allmänhet har av amerikansk rätt, vid sidan om de straffrättsliga berättelser som kommer från teveserier som CSI eller Law & Order. Det är skadeståndsrätten som får ”content provider” i populärkulturella sammanhang när det inte är ett brottmål som står i centrum; tänk bara på John Grisham eller de där konstiga diskrimineringsrättegångarna från Ally McBeal. Och det är inte sällan verkliga skadeståndsfall som rapporteras från de amerikanska domstolarna när svensk media intresserar sig för amerikansk rätt, associationerna går kanske till målen mot tobaksbolagen, Agent Orange- eller silikonimplantat-målen eller den andra OJ Simpson-rättegången.

Bilden av amerikansk skadeståndsrätt innehåller ofta följande komponenter: Amerikaner är mer benägna än andra att vända sig till domstol och kräva skadestånd. Den skadade kan erhålla enorma skadestånd, även för små skador, eller kanske utan att någon skada i mer naturlig bemärkelse uppstått. Vem som helst kan bli skadeståndsskyldig trots att man har agerat helt normalt, t.ex. för att man sålt varmt kaffe som varit just varmt. Skadeståndsmål avgörs av en lättmanipulerad och okunnig jury och juryn låter sig ofta påverkas av känslor, såsom medlidande med offret, och dömer därför ofta fel eller i alla fall för ”hårt”. De riktiga vinnarna i det amerikanska skadeståndssystemet är de profithungriga advokater som jagar ambulanser för att ragga klienter (om de inte stryker omkring i sjukhusens väntrum i sina smutsiga gabardinkostymer). Advokaterna är drivande i skadeståndstvis-

terna och forcerar fram rättegångar och trissar upp skadeståndsnivåerna eftersom de arbetar på procent. Skadeståndskarusellen är skadlig för samhället eftersom det leder till att i övrigt väl fungerande företag eller verksamheter förlamas av skadeståndsanspråk eller tvingas täcka dyra ansvarsförsäkringar, vilket i sin tur drabbar konsumenterna (t.ex. patienterna i vården).

Åtskilliga av de här detaljerna brukar finnas med i berättelsen om Stella, som den skadelidande heter, och kaffet från McDonalds. Stella har till och med fått stå förebild för en Internet-företeelse som kallas för Stella Awards (Stella Awards är en utmärkelse som delas ut till de mest absurda skadeståndsrättsfallen). Problemet är bara att bilden av den amerikanska skadeståndsrätten är lika förvrängd och i grund och botten falsk som Berättelsen om Stella.

Skadeståndsrättens som instrument för skydd av rättigheter

Det finns dock ingen anledning för oss svenskar att klandra oss själva för denna förvrängda bild av den amerikanska skadeståndsrätten. Bilden är i hög grad lika förvrängd i USA. Och om den skeva svenska bilden av den amerikanska skadeståndsrätten är förhållandevis harmlös är det desto allvarigare att samma bild präglar det amerikanska samtalet. Det är nämligen denna vrångbild som till stor del ligger bakom George W. Bushs ”tort reform” (”tort law” är, ungefär, det engelska uttrycket för den juridiska disciplinen skadeståndsrätt). Ett av Bushs vallöften var att genomföra en skadeståndsreform som, kort uttryckt, begränsar ersättningsmöjligheterna vid bland annat patientskador. Om de fragment av den amerikanska skadeståndsrätten som ovan återgivits hade återspeglat verkligheten så hade väl de flesta av oss, oavsett politisk åskådning, ansett det rimligt att snäva

in skadeståndsrättens område. Men bilden av den skenande och orimliga amerikanska skadeståndsrätten är en myt.

Skadeståndsrätten som ett instrument för skyddet av individuella rättigheter

När myter används för att inskränka rätten att kräva skadestånd är ett samhälle på fel väg. Skadeståndsrätten har en unik roll i det rättsliga systemet som jag tror att inte icke-jurister i allmänhet har reflekterat över. Denna aspekt av skadeståndsrätten gäller inte bara för USA eller Sverige utan för alla rätts samhällen. Rätten till skadestånd är det *enda* verktyg som rättsordningen tillhandahåller *individer* för att få orättvisor korrigerade eller reparerade. Skadeståndsrätten handlar å ena sidan om individuellt ansvar för handlingar: Skadar du någon så måste du reparera skadan. Och den handlar å andra sidan om rätten till reparation eller upprättelse: Har dina rättigheter blivit kränkta av någon annan så kommer domstolarna att tillerkänna dig kompensation. Korrigeringen tar sig uttryck i pengar eftersom skador ofta inte går att reparera i någon egentlig bemärkelse. Ett förlorat öga går aldrig att ersätta. Huvudsyftet bakom skadeståndet är att reparera skadan så *gott det nu går* med hjälp av pengar.

Skadeståndsrätten är med andra ord ett uttryck för den liberala grundföreställningen att vi har rätt till största möjliga friheten men att frihetens gräns går vid handlingar som leder till att andra människors frihet eller rättigheter kränks.¹ Det här kan bara beskrivas med verkligt stora ord: *Skadeståndsrätten är rättsordningens tillhandahållna verktyg för skydd av den individuella friheten*. Inskränkts rätten att begära skadestånd så inskränkts alltså det individuella rättighetsskyddet. Och därför är myter om skadeståndsrätten särskilt farliga.

Myterna om ”amerikansk skadeståndsrätt”

Distorting the Law: Politics, Media, and the Litigation Crisis av William Haltom och Michael McCann (University of Chicago Press 2004) handlar om myterna kring den amerikanska skadeståndsrätten. På punkt för punkt sticker författarna håll på de myter kring skadeståndsrätten som blivit etablerade sanningar i amerikansk kultur och som spritts vidare även till Europa. Amerikaner är inte särskilt benägna att kräva skadestånd. Nivåerna på skadeståndet är i allmänhet inte orimligt höga. (I de fall där nivåerna är ”orimligt” höga finns det ofta goda skäl för det.) Advokaterna är inte pådrivande i skadeståndsmål i allmänhet utan fungerar tvärtom som en återhållande kraft. Anledningen till att advokaterna fungerar som en återhållande kraft är att domstolarna faktiskt dömer korrekt i skadeståndsmålen i allmänhet och eftersom advokater ofta (men långt ifrån alltid) tar ut sitt arvode som en procentsumma på det utdömda skadeståndet så kommer advokaterna inte heller att driva mål där inte omständigheterna talar för att klienten kan ”vinna”.

Att bilden av den amerikanska skadeståndsrätten som trummas ut i media och av politiker är förvrängd var någorlunda känt för oss som arbetar med skadeståndsrätt. Men *Distorting the Law* visar att bilden var mer förvrängd än man kunde ana. (”Amerikansk skadeståndsrätt” är f.ö. i sig ett missvisande uttryck eftersom det finns olika skadeståndssystem i varje delstat och skillnaderna mellan staterna är betydande.) *Distorting the Law* påvisar åtskilliga förhållanden som tidigare var okända, i alla fall för mig. Övertygande visar författarna att anledningen till den förvrängda bilden i hög grad är en produkt av medvetna insatser från olika intressen, närmare bestämt de delar av det amerikanska samhället som riskerar att ådra sig skadeståndsskyldighet när människor skadas till följd av deras verksamheter.

Näringslivsintressen har således pumpat in enorma summor pengar i olika pr-organisationer som har haft som yttersta syfte att begränsa amerikaners möjligheter att kräva skadestånd. Dessa pr-organisationer har varit framgångsrika i sina strävanden att få skadeståndsrätten att framstå som absurd. Vridna, eller till och med helt felaktiga, återgivanden av rättsfall har blivit en del av de urbana myterna, myter som ofta återgivits på teveshower som Jay Leno och David Letterman, som tagits som utgångspunkt för olika teveprogram och som därefter inte sällan upprepats av ledande politiker eller näringslivstoppar i samtidskritiska betraktelser.

Distorting the Law är en viktig framställning för alla som är intresserade av det amerikanska samhället i allmänhet och den amerikanska rättskulturen i synnerhet. För den som har specialintresse i skadeståndsrätten och dess betydelse för samhället är den essentiell läsning. Distorting the Law är skriven i ett vetenskapligt gränsland mellan (bl.a.) sociologi, rättsvetenskap och vad som i amerikansk akademi går under den så träffande-beteckningen ”cultural studies”. Boken är förmodligen mer tillgänglig för sociologer eller antropologer än för oss jurister. Det bör framhållas att det är en ganska krävande framställning för läsare, oavsett bakgrund. Boken är skriven på en kompakt, akademisk prosa (om än upphottad med litet *för* många oneliners och alliterationer – men titeln är fyndig!) och full med empiriska referenser. Tung läsning, alltså. Men det är väl värt mödan.

Hur var det egentligen med Stella?

Slutligen: Hur var det då egentligen med Stella som brände sig på McDonalds kaffe? Fanns det inte ett korn av sanning i historien? Jodå. Som så ofta med myter finns det en del sanning bakom nidsbilderna. Stella var en äldre kvinna som stannat vid en McDonalds Drive-

thru och köpt bland annat kaffe, men det var inte hon som körde bilen utan hennes barnbarn. När bilen startades spillde Stella ut kaffet i knät och brände sig. Faktum var att hon brände sitt underliv och låren så till den grad att hon tvingades till flera omfattande operationer. Från början begärde hon av McDonalds en lägre summa för sjukvårdsräkningar etc. (hon var beredd att ge upp sitt anspråk för 20 000 \$). McDonalds vägrade och kravet gick till domstol. Under förhandlingen visade det sig, genom vittnesmål från en McDonalds-anställd, att kaffet på McDonalds var inte bara varmt, utan extremt varmt. En anledning till det var att McDonalds därigenom kunde få ut fler centiliter färdigt kaffe ur kaffebönorna. Det visade sig också att personer i ledningen på McDonalds var medvetna om att deras kunder ibland brände sig på kaffet och att kunderna riskerade betydligt allvarligare brännskador genom den höga temperaturen än vad som i vanliga fall inträffar när man spiller kaffe på kroppen. Kunder hade skadats i över tio år och även spädbarn hade tidigare skadats. McDonalds hade ingen avsikt – trots denna vetskap om riskerna med det ovanligt varma kaffet – att sänka temperaturen.

Man kan således kondensera den moraliska frågan till ”Är det rimligt att McDonalds utsätter sina kunder för risk för allvarliga skador för att tjäna några cent extra?”. Domstolen ansåg inte det och tilldömde Stella ett mångmiljonskadestånd, varav en stor del i s.k. ”punitive damages”. Skadeståndet fungerar som ett slags civilt straff.² I Stellas fall beräknades skadeståndet utifrån en procentdel av McDonalds intäkter för kaffeförsäljning i delstaten under ett dygn. Domen överklagades av McDonalds och parterna slöt senare en förlikning på en summa som var långt lägre än den första domen.

Några miljoner blev det alltså inte för Stella. Åtminstone inte i den här versionen av fallet. Men kanske inte heller denna bild är helt sann.

Noter

¹ Ett tydligt exempel på detta är hur skadeståndsrätten kommit att fungera som ett instrument för att sanktionera kränkningar av de i Europakonventionen skyddade mänskliga rättigheterna. Se, för några kommentarer kring denna funktion utifrån ett av Högsta domstolens senare avgöranden på området, Mårten Schultz, Skadeståndsrätten i de mänskliga rättigheternas tjänst, Juridisk tidskrift, 1/2007-08 (under utgivning).

² Även i svenska sammanhang diskuteras ibland skadeståndets möjliga bestraffande funktioner, inte sällan under svepande hänvisningar till just ”punitive damages” i den amerikansk skadeståndsrätt. Punitive damages, som kan översättas med bestraffande skadestånd, anses i en amerikansk kontext ligga på sätt och vis mellan skadeståndsrätten och straffrätten, se David G. Owen, *The Moral Foundations of Punitive Damages*, 40 *Alaska Law Review* (1988-1989), s. 705 ff. Bestrafningen, som det bestraffande skadeståndet skall åstadkomma, brukar i sin tur ibland, men inte alltid, legitimeras genom perversionsargument. Den federala Högsta domstolen beskrev således punitive damages på följande sätt. ”They are not compensation for injury. Instead, they are private fines levied by civil juries to punish reprehensible conduct and to deter its future occurrence.” (Gertz v.

Robert Welch, Inc., 418 US 323, 350 (1974)). Haltom och McCann visar i sin framställning att de stora punitive damages-skadestånden i realiteten är ovanliga i amerikanska domstolar. Och det förekommer att domstolar intar en helt avvisande hållning till tanken på det bestraffande skadeståndet över huvud taget. En tidig och berömd kritik mot doktrinen kom från Högsta domstolen i New Hampshire som inte skrädde orden: ”The idea is wrong. It is a monstrous heresy. It is an unsightly and unhealthy excrescence, deforming the symmetry of the body of law”, Fay v. Parker, 53 N.H. 342, 382 (1873). I svensk rätt har tanken om skadeståndets bestraffande funktioner sällan aktualiserats. I viss mån kan kanske skadeståndet i förtalsmål ibland antas fylla sådana funktioner, i vart fall om bestraffningsaspekten kopplas samman med skadeståndets preventiva funktion, se t.ex. domskälen i NJA 1994 s. 637 (det pornografiska montaget). Å andra sidan ser man inte mycket av sådana argument i de förtalsavgöranden som kommit från HD efter 1994 år fall. (Se t.ex. NJA 2003 s. 567, Schyman-målet.) Vidare kan vissa sådana tendenser kanske skönjas bakom diskrimineringskadestånden, men i NJA 2006 s. 170 – det första fallet enligt de nya diskrimineringskadeståndsreglerna – kan Högsta domstolen knappast ha sägas beaktat sådana aspekter (skadeståndets funktioner nämns inte i HD:s domskäl).

FUTURA – for kvinner i finans

av Anne Grethe Solberg

Anne Grethe Solberg
anne.g.solberg@bi.no

Flere bedrifter og organisasjoner i norsk finansnæring har som mål å dra økt nytte av samspill mellom kvinner og menn. Programmet FUTURA er et tiltak for å få dette til. Satsningen er et samarbeid mellom Sparebankforeningen, Finansnæringens Hovedorganisasjon, Finansforbundet (fagforening i bank, forsikring og finans) og Finansnæringens Arbeidsgiverforening.

En fersk McKinseyrapport har konkludert med at økt innslag av kvinner i lederteam fører til bedre bunnlinje.¹ *Catalyst* er en amerikansk organisasjon som gir råd til næringslivet om hvordan lønnsomheten kan økes ved å inkludere kvinner. De fant i september 2007 gjennom analyser av *Fortune 500 Companies* at bedrifter med kvinner i styret økte inntjeningen bl.a. gjennom salg.²

Disse funnene er som lyden av klingende mynt for dem i finansnæringens bedrifter som jobber hardt og i oppoverbakke for å bedre kjønnsbalansen. Å imøtekomme krav om likestilling blir allikevel ofte et overskuddsfenomen. Mange går tomme for argumenter, og i den hektiske hverdagen forsvinner fokus på fordeling og samspill mellom kvinner og menn.

Ut fra min erfaring er det dog ikke bare økt lønnsomhet som driver frem mål og tiltak i bedriftene. Vanligvis er det fire argument som brukes:

Det første dreier seg om at økt balanse mellom kvinner og menn er rettferdig. Kvinner har sosialdemokratisk krav og rett til å delta der beslutninger tas. Det er politisk korrekt.

Det andre argumentet dreier seg om at god kjønnsfordeling gjør at bedriften ikke fremstår som diskriminerende, men tvert i mot som moralsk, inkluderende og etisk ansvarlig. Likestilte bedrifter bidrar positivt til *Corporate Social Responsibility* (CSR).

Det tredje argumentet går i retning av at lik representasjon av kvinner og menn gjør bedriften mer attraktiv. Synligheten av kvinner der beslutninger tas, bidrar til at kundene ønsker å bli identifisert med bedriften. Høyt kompetente potensielle fremtidige medarbei-

Anne Grethe Solberg er fagansvarlig for FUTURA-prosjektet, og forsker ved Institutt for ledelse og organisasjon ved Handelshøyskolen BI.

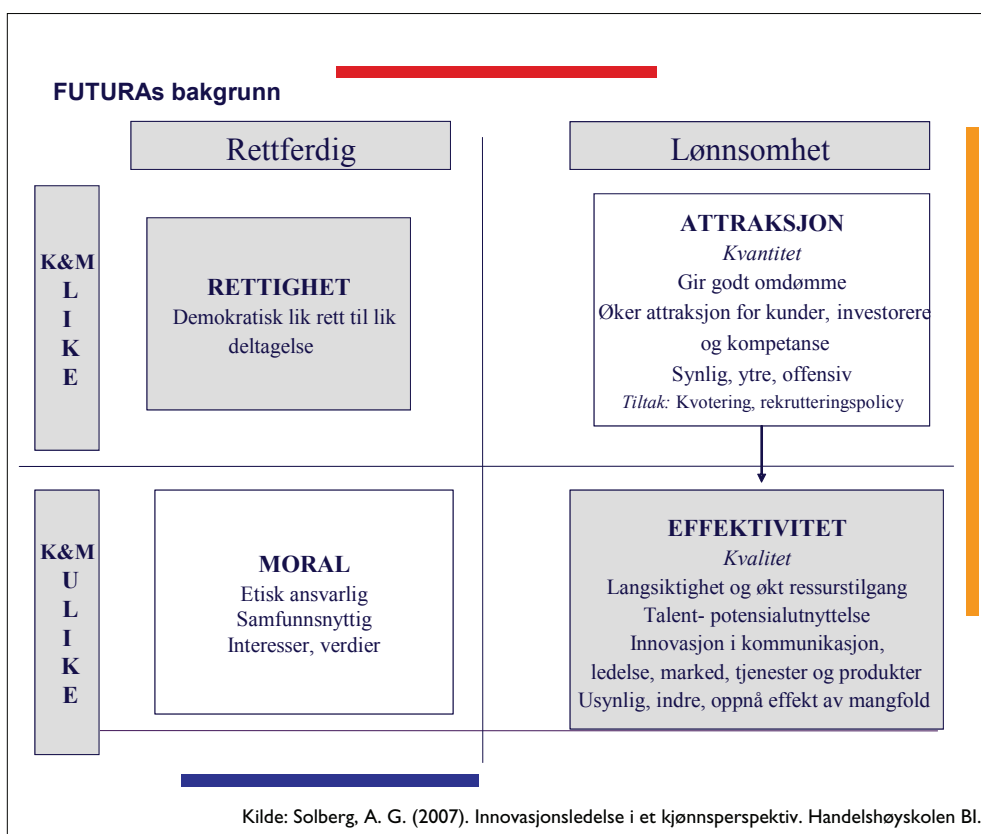
dere ønsker seg inn i den attraktive bedriften, og investorer ser at dette er en sunn bedrift i takt med tiden.

Det fjerde argumentet går på at kvinner og menn sammen i lederteam bidrar til innovasjon og med det økt effektivitet. Sammen blir de mer idérike og finner optimale løsninger. Det er kvinners og menns ressurser og talenter som skal benyttes til beste for bedriften. Det kan gjelde i sammenhenger der det skal utvikles nye produkter, eller en skal finne frem til nye måter å markedsføre på. Mange bedrifter har dessuten identifisert nye kundesegmenter nettopp fordi hele repertoaret av bedriftens menneskelige ressurser og samspillet mellom dem er utnyttet.

Disse ulike argumentene brukes ofte om hverandre i en og samme bedrift. Figuren nedenfor illustrerer argumentene.

Målet for FUTURA

FUTURA tar opp i seg de fire argumentene gjennom sine målsettinger. FUTURA har to mål. Det ene er kvantitativ; antallet kvinner i mannsdominerte stillinger skal øke. Dette tilfredsstiller krav om lik representativitet (første argument) og om at synlig tilstedeværelse påvirker bedriftens attraksjon (tredje argument). FUTURA har også et kvalitativt mål der samspill og dialog mellom kvinner og menn skal sikre inkludering av kvinners og

menns ulike verdier og system (andre argument) og bidra til effektivitet (fjerde argument). De konkrete målene for programmet er:

Kvantitativt mål:

80 % av *Talentene* (se nedenfor) har fått utvidet ansvarsområde innen 24 måneder etter programmets slutt, dvs.

- Høyere stilling
- Utvidet myndighet
- Større fag- eller personalansvar enn de hadde ved oppstart

Kvalitativt mål:

Deltagerne skal innen 12 måneder etter programmets slutt kunne rapportere:

- Økt bevissthet og forståelse for samspillet mellom kvinner og menn
- At likheter og forskjeller mellom kvinner og menn utnyttes bedre i forhold til hva de opplevde ved oppstart.

Et grunnleggende prinsipp for FUTURA er dessuten at programmet ikke tar stilling til eller baserer seg på noen oppkonstruert sannhet om at kvinner og menn er like eller ulike. Det er det fullt og helt opp til deltagerne og deres bedrifter selv å ta stilling til.

Samarbeid mellom Talent og Agent

FUTURA er først og fremst en møteplass for kvinner og menn fordelt på ulike nivå og med ulik tyngde og ansvar. Gjennom programstruktur og coaching utveksler Talent og Agent i et helt år kunnskap og innsikt. Et *Talent* er en kvinne med noen års yrkeserfaring og motivasjon for å ta større ansvar. En *Agent* er en kvinne eller mann med lang og etablert karriere. Alle deltagerne forplikter seg til å være

lærings- og endringsorienterte. Et Talent og en Agent blir matchet ut fra et likhetsprinsipp. De jobber systematisk og målrettet og begge forventer seg vekst, utvikling og læring i utøvelse av jobbrollen sin. I tillegg kommer samlinger innenfor temaene læring, strategisk tenkning, kommunikasjon og omdømme og kultur.

Talentene har som mål å lytte seg inn i egen organisasjon hvor de ønsker seg større ansvar. Talentene skal være offensive kodeknekkere. Agentenes endringsprosjekt er å jakte på endringskilder og offensivt sparre med Talentene for å se nye og bedre løsninger til bruk i egen operativ og strategisk hverdag.

Tanken bak FUTURA er at det er ett menneske som kan få deg dit du vil – deg selv. Med andre ord det samme prinsippet som gjelder for jobb- og karriereutvikling i det virkelige livet. Det er egne prestasjoner og resultater og formidlingen av dem som gir andre nøkkelpersoner trygghet på at en persons kompetanse er etterspurt. Det er ikke andre prinsipper som gjelder for kvinner enn for menn.

De kvantitative resultatene fra FUTURAs første kull må sies å være svært gode så langt. Utviklingen til de kvinnelige Talentene blir fulgt over tid. Evalueringen av de kvalitative målene er knyttet opp mot kulturendring og innovasjonsledelse. Dette er mer komplisert å måle, og resultatene vil først vise seg på lengre sikt.

Ytterligere informasjon om FUTURA:

anne.g.solberg@bi.no eller
tom@kleppesto.no

Noter

¹ www.mckinsey.com, Financial Times, 10 oktober 2007.

² www.catalystwomen.org, <http://www.catalyst.org/knowledge/bottomline2.shtml>

Sakregister 2007

Allmänt

Ekonomi och kapitalförvaltning

Riskbaserade solvensregulverk enligt Solvens 2-metodik. 1-07:3

Jörgen Olsén

Solvens II – Hvor er vi nu? 1-07:16

Peter Skjødt

Solvency II: Best Practice in Loss Reserving in Property and Casualty Insurance. 1-07:25

Heike Klappach

Vem kan hantera de finansiella produkternas risker? 2-07:127

Lasse Koskinen

PISA – A tool for determining replacement values. 2-07:131

Michael Buser og Ralf Müller

How to be a Solvency 2 winner? 3-07:213

Jermund Ramsfjell

Samordnad riskhantering på ledningsnivå – krav i Solvens 2 och nödvändigt för att erhålla hög rating. 4-07:311

Jörgen Olsén

Finansportalen.no. 4-04:333

Mia Ebeltoft

Försäkring i

utomnordiska länder

Engelska skadeståndsanspråk. 2-07:183

Carolina Saf

Historik, minnesskrifter

Ömsesidig försäkringsverksamhet i den svenska försäkringsmodellen. 1-07:85

Mats Larsson och Mikael Lönnborg

75 års uplysning om försäkring. 3-07:233

Simon Tolstrup

Sosialiseringsspøkelset – bare et knirk i trappen? 3-07:273

Kristian Trosdahl

Miljö

Klimaforandringer og forsikring. 1-07:30

Michael Holm og Vagn Østergaard

Insurance industry has a broad role combating climate change. 2-07:156

Esko Kivisaari

Kommentaren: Svensk försäkring och klimatförändringar. 4-07:297

Staffan Moberg

Marknadsföring och konkurrens

Försäkring – Lavpris eller Livsstil? 1-07:56

Michael Knie-Andersen og Kaspar Colling Nielsen

Vilken är den bästa alliansmodellen för banker och försäkringsbolag? 1-07:61

Raimo Voutilainen

Rating af skadesforsikringsselskaber. 2-07:109

Morten Hübbe og Mikael Hvolgaard

Etiske regler for forsikringsmegling. 2-07:117

Tore Bråthen

PISA – A tool for determining replacement values. 2-07:131

Michael Buser og Ralf Müller

E-mail-kommunikation i dansk forsikring. 2-07:173

Anette Grønning

Forsikringsmæglereformidling og aflønning efter de nye regler. 3-07:253

Tine Egelund Thomsen og Morten Samuelsson

Lean og Legal Risk Management. 4-07:364

Marianne Edler von Eyben og Jon Iversen

Personskador, Medicin

Kommentaren: Kan man forsikre sig mod stress? 1-07:1

Erik B. Johansen

Dödsfall vid bränder – ett nationellt problem i Finland. 1-07:66

Seppo Pekurinen

Tre analyser af stress. 1-07:101

Charlotte Boysen Schmidt

Kommentaren: Viktige veivalg for yrkesskadeoppgjør. 2-07:105

Arne Skauge

Omprøvning av ersättning för inkomstförlust enligt 5 kap 5 § Skadeståndslagen. 2-07:193

Marie Svendenius

Stress er en fælles udfordring. 2-07:198

Lene Rosenmeier

Sjukskrivningsdebatten i början på 2000-talet. 3-07:223

Gunvall Grip

Livsstil och övervikt hos tioåriga barn. 3-07:259

Pernilla Garmy

Prognostiska faktorer vid whiplashskador. 3-07:290

Anita Berglund

Asymmetrisk information vid försäkring av hälsorisker? 4-07:329

Erik Grönqvist

Statliga/privata pensionssystem

Security for Social Security: Is Pre-Funding the Answer? 1-07:37

Robert L. Brown

Toward a Pan-European Pension Reform Approach: The promises and perspectives of unfunded individual account systems. 1-07:51

Robert Holzmann

Kommentaren: Viktige veivalg for yrkesskadeoppjør. 2-07:105

Arne Skauge

Kommentaren: Rettferdig forsikring? 3-07:201

Trine Skei Grande

Pensioneringsalderen og hur man mäter den. 3-07:215

Jari Kannisto

Status for den norske pensjonsreformen. 4-07:306

Fredrik Haugen

Tillsyn, konsumentfrågor

Icelandic insurance market from the perspective of the Financial Supervisory Authority. 2-07:145

Rúnar Guðmundsson, Ólöf Aðalsteinsdóttir and Sigurður Freyr Jónatansson

75 års oplysning om forsikring. 3-07:233

Simon Tolstrup

Rådgivningsansvar. 4-07:347

Tommy Christiansen

Övrigt

E-mail-kommunikation i dansk forsikring.

2-07:173

Anette Grønning

Kommentaren: Rettferdig forsikring? 3-07:201

Trine Skei Grande

Sjukskrivningsdebatten i början på 2000-talet. 3-07:223

Gunvall Grip

Finansportalen.no. 4-04:333

Mia Ebeltoft

FUTURA – for kvinner i finans. 4-07:380

Anne Grethe Solberg

Skilda försäkringsgrenar

Ansvarsförsäkring

Engelska skadeståndsanspråk. 2-07:183

Carolina Saf

Vem är särskilt närstående enligt SKL 5 kap 2 § första stycket tredje punkten? 3-07:238

Marcus Radetzki

Orsaksbegreppet i skadeståndsrätten. 3-07:265

Mårten Schultz

Om kränkning och diskriminering. 4-07:299

Bertil Bengtsson

Kommentarer till Bill Dufwas förslag om en nordisk skadeståndslag. 4-07:336

Bertil Bengtsson, Ulf Bernitz, Mårten Schultz, Jessika van der Sluijs, Erland Strömbäck, Staffan Vängby och Bo von Eyben

Berättelsen om Stella och andra myter om amerikansk skadeståndsrätt. 4-07:375

Mårten Schultz

Trafik-

och motorfordonsförsäkring

Omprövning av ersättning för inkomstförlust enligt 5 kap 5 § Skadeståndslagen. 2-07:193

Marie Svendenius

Trafikförsäkringen i Finland har internationellt sett stort täckningsomfång. 3-07:247

Janne Jumppanen

Övrig skadeförsäkring

Dödsfall vid bränder – ett nationellt problem i Finland. 1-07:66

Seppo Pekurinen

Försäkringsrätt

Princip eller praktisk lösning – bör en generell direktkravs rätt införas i svenska FAL? 1-07:76

Jessica van der Sluijs

Upprop! För en mer konkurrensduglig nordisk skadeståndsrätt i den europeiska smältdegeln. 2-07:107

Bill W. Dufwa

Tolkning av försäkringsavtal. 2-07:137

Torbjörn Ingvarsson

Juridisk inflation – hur inverkar ny lagstiftning eller domstolspraxis på försäkringsavtalet? 2-07:161

Erland Strömbäck (referent)

En nordisk skadeståndslag? 3-07:203

Bill W. Dufwa

Vem är särskilt närstående enligt SKL 5 kap 2 § första stycket tredje punkten? 3-07:238

Marcus Radetzki

Orsaksbegreppet i skadeståndsrätten. 3-07:265

Mårten Schultz

Den nye danske forældelseslov og forsikringsaftaleloven. 4-07:323

Jens Teilberg Søndergaard og Gitte Danelund

Om kränkning och diskriminering. 4-07:299

Bertil Bengtsson

Kommentarer till Bill Dufwas förslag om en nordisk skadeståndslag. 4-07:336

Bertil Bengtsson, Ulf Bernitz, Mårten Schultz, Jessika van der Sluijs, Erland Strömbäck, Staffan Vängby och Bo von Eyben

Berättelsen om Stella och andra myter om amerikansk skadeståndsrätt. 4-07:375

Mårten Schultz

Författarregister 2007

Aðalsteinsdóttir, Ólöf

Icelandic insurance market from the perspective of the Financial Supervisory Authority.

2-07:145

Bengtsson, Bertil

Om kränkning och diskriminering. 4-07:299

Kommentarer till Bill Dufwas förslag om en nordisk skadeståndslag. 4-07:336

Bernitz, Ulf

Kommentarer till Bill Dufwas förslag om en nordisk skadeståndslag. 4-07:336

Boysen Schmidt, Charlotte

Tre analyser af stress, 1-07:101

Brown, Robert L.

Security for Social Security: Is Pre-Funding the Answer? 1-07:37

Bråthen, Tore

Etiske regler for forsikringsmegling. 2-07:117

Buser, Michael

PISA – A tool for determining replacement values. 2-07:131

Colling Nielsen, Kaspar

Forsikring – Lavpris eller Livsstil? 1-07:56

Christiansen, Tommy

Rådgivningsansvar. 4-07:347

Danelund, Gitte

Den nye danske forældelseslov og forsikringsaftaleloven. 4-07:323

Dufwa, Bill W.

Upprop! För en mer konkurrensduglig nordisk skadeståndsrätt i den europeiska smältdegeln. 2-07:107

En nordisk skadeståndslag? 3-07:203

Ebeltoft, Mia

Finansportalen.no. 4-04:333

Egelund Thomsen, Tine

Forsikringsmæglerformidling og aflønning efter de nye regler. 3-07:253

von Eyben, Bo

Kommentarer till Bill Dufwas förslag om en nordisk skadeståndslag. 4-07:336

von Eyben Edler, Marianne

Lean og Legal Risk Management. 4-07:364

Freyr Jónatansson, Sigurður

Icelandic insurance market from the perspective of the Financial Supervisory Authority. 2-07:145

Garmy, Pernilla

Livsstil och övervikt hos tioåriga barn. 3-07:259

Grande, Trine Skei

Kommentaren: Rettferdig forsikring? 3-07:201

Grip, Gunvall

Sjukskrivningsdebatten i början på 2000-talet. 3-07:223

Grønning, Anette

E-mail-kommunikation i dansk forsikring. 2-07:173

Grönqvist, Erik

Asymmetrisk information vid försäkring av hälsorisker? 4-07:329

Guðmundsson, Rúnar

Icelandic insurance market from the perspective of the Financial Supervisory Authority. 2-07:145

Haugen, Fredrik

Status for den norske pensjonsreformen. 4-07:306

Holm, Michael

Klimaforandringer og forsikring, 1-07:30

Holzmann, Robert

Toward a Pan-European Pension Reform Approach: The promises and perspectives of unfunded individual account systems, 1-07:51

Hübbe, Morten

Rating af skadesforsikringsselskaber. 2-07:109

Hvolgaard, Mikael

Rating af skadesforsikringsselskaber. 2-07:109

Ingvarsson, Torbjörn

Tolkning av försäkringsavtal. 2-07:137

Iversen, Jon

Lean og Legal Risk Management. 4-07:364

Johansen, Erik B.

Kommentaren: Kan man forsikre sig mod stress? 1-07:1

Jumppanen, Janne

Trafikförsäkringen i Finland har internationellt sett stort täckningsomfång. 3-07:247

Kannisto, Jari

Pensioneringsåldern och hur man mäter den. 3-07:215

Kivisaari, Esko

Insurance industry has a broad role combating climate change. 2-07:156

Klappach, Helke

Solvency II: Best Practice in Loss Reserving in Property and Casualty Insurance, 1-07:25

Knie-Andersen, Michael

Forsikring – Lavpris eller Livsstil? 1-07:56

Koskinen, Lasse

Vem kan hantera de finansiella produkternas risker? 2-07:127

Larsson, Mats

Ömsesidig försäkringsverksamhet i den svenska försäkringsmodellen, 1-07:85

Lönnborg, Mikael

Ömsesidig försäkringsverksamhet i den svenska försäkringsmodellen, 1-07:85

Moberg, Staffan

Kommentaren: Svensk försäkring och klimatförändringar. 4-07:297

Müller, Ralf

PISA – A tool for determining replacement values. 2-07:131

Norrie, Åsa

Where to look for the best returns. 4-07:361

Olsén, Jörgen

Riskbaserade solvensregelverk enligt Solvens 2-metodiken, 1-07:3

Samordnad riskhantering på ledningsnivå – krav i Solvens 2 och nödvändigt för att erhålla hög rating. 4-07:311

Pekurinen, Seppo

Dödsfall vid bränder – ett nationellt problem i Finland, 1-07:66

Radetzki, Marcus

Vem är särskilt närstående enligt SKL 5 kap 2 § första stycket tredje punkten? 3-07:238

Ramsfjell, Jermund

How to be a Solvency 2 winner? 3-07:213

Rosenmeier, Lene

Stress er en fælles udfordring. 2-07:198

Saf, Carolina

Engelska skadeståndsanspråk. 2-07:183

Samuelsson, Morten

Forsikringsmæglereformidling og aflønning efter de nye regler. 3-07:253

Schultz, Mårten

Orsaksbegreppet i skadeståndsrätten. 3-07:265

Berättelsen om Stella och andra myter om amerikansk skadeståndsrätt. 4-07:375

Kommentarer till Bill Dufwas förslag om en nordisk skadeståndslag. 4-07:336

Skauge, Arne

Kommentaren: Viktige veivalg for yrkesskadeoppgjør. 2-07:105

Skjødt, Peter

Solvens II – Hvor er vi nu? 1-07:16

van der Sluijs, Jessica

Princip eller praktisk lösning – bör en generell direktkravs rätt införas i svenska FAL? 1-07:76

Kommentarer till Bill Dufwas förslag om en nordisk skadeståndslag. 4-07:336

Solberg, Anne Grethe

FUTURA – for kvinner i finans. 4-07:380

Strömbäck, Erland (referent)

Juridisk inflation – hur inverkar ny lagstiftning eller domstolspraxis på försäkringsavtalet? 2-07:161

Kommentarer till Bill Dufwas förslag om en nordisk skadeståndslag. 4-07:336

Svendenius, Marie

Omprövning av ersättning för inkomstförlust enligt 5 kap 5 § Skadeståndslagen. 2-07:193

Teilberg Søndergaard, Jens

Den nye danske forældelseslov og forsikringsaftaleloven. 4-07:323

Tolstrup, Simon

75 års oplysning om forsikring. 3-07:233

Voutilainen, Raimo

Vilken är den bästa alliansmodellen för banker och försäkringsbolag? 1-07:61

Vängby, Staffan

Kommentarer till Bill Dufwas förslag om en nordisk skadeståndslag. 4-07:336

Østergaard, Vagn

Klimaforandringer og forsikring, 1-07:30

Försäkringsjuridiska föreningen

Uppsatsstävling 2007

Försäkringsjuridiska föreningen utlyser nu
årets uppsatsstävling i försäkringsrätt.
Nordiska bidrag är välkomna.

Det vinnande bidraget premieras med ett stipendium på upp till 15 000 kr.
Stipendiebeloppet kan komma att delas mellan flera pristagare.

En kort motiverad nominering eller anmälan
skall vara föreningen tillhanda senast den 31 januari 2008.
Ingen särskild blankett är nödvändig.

Uppsatsen i tre exemplar jämte nominering/anmälan insänds till
Försäkringsjuridiska föreningen, Box 7251, 103 89 Stockholm
eller till

thomas.hasselblad@fjf.nu

Föreningen ser helst att uppsatsen sänds in via e-mail som en pdf-fil
eller Word-fil (varvid endast ett exemplar behöver översändas).

Föreningens styrelse utser vinnande bidrag.
Prisutdelning kommer att äga rum vid föreningens vårmöte 2008.

Pristagare förutses samtycka till att uppsatsen helt eller delvis
publiceras på föreningens hemsida.
www.forsakringsjuridiskaforeningen.se